

Ahl-e-Sunnat Se Namaz-e-Witr Ke
Baare Mein Suwal Jawab (Hindi)

प्राप्ति प्रतीक : 242
Weekly Booklet : 242

अमीरे अहले सुन्नत से नमाज़े विवर के बारे में सुवाल जवाब

संस्करण 10

संस्कृत की दृष्टि से अमीरे अहले सुन्नत, जिनमें दो वर्ग इस्लामी, हज़रती अल्लाही औलाला अम्
रिलाल मुहम्मद इस्लाम अल्लाह क़ादिरी रखनी वाले हैं जो यहाँ के मान्यताकृत का तहीं भी मुलाकता

प्रेषणकाल :

मनालिसे अल मर्फ़िनमूल इस्लाम (द'वते इस्लाम)

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوٰةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ النُّبُوٰسِلِيِّينَ
اَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ وَمِنَ السَّيِّطِنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

کیتاب پढنے کی دుआ

اج : شایخ ترمذی، امیرے اہلے سُنّت، بانیِ دادو کوئٹہ اسلامی، حضرت اعلیٰ امام مولانا ابو بیلالم محدث ایضاً اعلیٰ امام رضا کا دیری رجیبی دامت برکاتہم العالیہ اعلیٰ ایضاً اعلیٰ امام رضا کا دیری رجیبی

دینی کیتاب یا اسلامی سبک پڑنے سے پہلے جیل میں دی ہری دుਆ پڑ لیجیے این شاء اللہ عزوجل جو کوچ پڑنے گے یاد رہے گا । دుਆ یہ ہے :

اللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَأُنْشِرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَالْجَلَالِ وَالْأَكْرَامِ

ترجمہ : اے اللہ تعالیٰ ! ہم پر ایک مدد ہے ! ہم پر ایک مدد ہے ! ہم پر ایک مدد ہے ! (مسنطرف ج ۱ ص ۴ دار الفکر بیروت)

نوت : ابھل آخیر اک اک بار دو روپ شریف پڑ لیجیے ।

تالیبِ گمہ مدائیا
و بکیع
و میریکر
13 شعبان مکرہ 1428ھ.

نامہ رسالہ : امیرے اہلے سُنّت سے
نماجِ وِتر کے بارے مें سُوال و جواب

سینے تباہ ایضاً : 1443ھ، 2022ء

تا'داد : 000

ناشر : مکتبہ مدائیا

مدائی ایڈیشن : کسی اور کو یہ رسالہ ٹھاپنے کی اجازت نہیں ہے ।

ٹرانسලیشن ڈپار्टمنٹ (دا'वतےِ اسلامی)

یہ رسالہ "امیرِ اہلے سُنّت سے نماجِ وitr کے بارے میں سुواں جواب"

مجالیسے اول مداری نتھل ایلیمیٰ (دا'وٰتےِ اسلامی) نے ٹرڈ
جذبائی میں مورثت کیا ہے۔ ٹرانسලیشن ڈپار्टمنٹ (دا'وٰتےِ اسلامی) نے اس
رسالے کو ہندی رسمیل خڑگ میں ترجمہ دے کر پیش کیا ہے اور
مکتبتھل مداری نا سے شاہزادے کرمائی ہے۔

اس رسالے میں اگر کسی جگہ کمی بےشی یا گلطی پا� تو
ٹرانسලیشن ڈپار्टمنٹ کو (ب جریانی امکتوں، Email یا SMS) مुکتھل ای
فرمایا کر سواب کرمائی ہے۔

رَابِّتَهَا : ٹرانسලیشن ڈپار्टمنٹ (دا'وٰتےِ اسلامی)

مکتبتھل مداری نا، سیلکوٹڈ ہاؤس، ایلیف کی مسجد کے سامنے،
تین دروازہ، احمد آباد-1، گوجرات۔

MO. 98987 32611 • Email : hind.printing92@gmail.com

کییا مات کے روچھنیوں کے حصرت

فرمایا میں سُنّت فنا ﷺ : سب سے جیسا کہا حضرت کییا مات
کے دن اس کو ہوگی جیسے دُنیا میں ایلیم حاصل کرنے کا ممکنہ میلا مگر اس
نے حاصل ن کیا اور اس شکر کو ہوگی جس نے ایلیم حاصل کیا اور
دوسروں نے تو اس سے سون کر نافعہ اٹھایا لیکن اس نے ن اٹھایا (یہ نی اس ایلیم
پر ایمان ن کیا) ।

(تاریخ دمشق لابن عساکر ج ۱ ص ۱۳۸۵ دار الفکر بیروت)

کتاب کے خریدار موتھجھے ہوں

کتاب کی تباہت میں نعمایاں خراہی ہو یا سفہاً کم ہوں یا باہنگ میں
آگے پیچے ہو گئے ہوں تو مکتبتھل مداری نا سے رجوع فرمایے ।

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ النُّبُوٰثِيْلِيْنَ
أَمَّا بَعْدُ فَقَاعُودٌ بِاللّٰهِ مِنَ السَّيِّطِنِ الرَّجِيمِ طِبِّسِمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ये हिसाला अमीरे अहले सुन्नत से किये गए सुवालात और उन के जवाबों पर मुश्तमिल हैं।

امीरे अहले سُنْنَت से نماजِ وِتْر के बारे में सुवाल जवाब

दुआए जा नशीने अमीरे अहले سُنْنَت : या रब्बल मुस्तफ़ा ! जो कोई 16 सफ़्हात का रिसाला : “अमीरे अहले سُنْنَت से नماजِ وِتْر के बारे में सुवाल जवाब” पढ़ या सुन ले उसे बा जमाअत नमाज़ की पाबन्दी नसीब फ़रमा ।

امين یجاه خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وسلم

دुआए कुनूت के बा’द दुरुद शरीف पढ़ना बेहतर

हज़रते मुआज़ बिन ह़ारिस رضي الله عنه (दुआए) “कुनूت” में अल्लाह पाक के आखिरी नबी पर दुरुदे पाक पढ़ते थे । (فضل الصلاة على النبي لقاش الحبيب، ص 87، رقم: 107) सफ़्हा 655 पर हज़रते अल्लामा मौलाना मुफ्ती मुहम्मद अमजद अली आज़मी ف़रमाते हैं : (नमाजِ وِتْر की तीसरी रक़अत में) दुआए कुनूत के बा’द दुरुद शरीف पढ़ना बेहतर है ।

صلوا على الحبيب ﷺ

سُوْفَال : नमाजों में हम वक़्त की नियत करते हैं, मसलन फ़ज़्र में फ़ज़्र के वक़्त की, ज़ोहर में ज़ोहर के वक़्त की तो नमाजِ وِتْر अदा करते वक़्त

किस वकृत की नियत करें ?

जवाब : तीन रक्खत वित्र वाजिब की ही नियत करेंगे, वकृते इशा बोलना शर्त नहीं है क्यूं कि यक़ीनी बात है कि नमाज़े वित्र इशा में ही होती है नीज़ दिल में नियत होना काफ़ी है, ज़बान से कहना भी ज़रूरी नहीं, अलबत्ता ज़बान से कह लेना मुस्तहब है।

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, क़िस्त : 156)

सुवाल : क्या वित्र की तीसरी रक्खत की तक्बीर से पहले हाथ नीचे लटकाना ज़रूरी है ?

जवाब : वित्र की तीसरी रक्खत की तक्बीर को तक्बीरे कुनूत कहते हैं और येह वाजिब है (बहारे शरीअत, 1/518, हिस्सा : 3) और इस के लिये खुसूसी तौर पर हाथ लटकाने की ज़रूरत नहीं है बल्कि जैसे ही सूरए प़ातिहा और कोई दूसरी सूरत पढ़ लें तो अब हाथ उठा कर **بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ** कह लें और फिर हाथ बांध लें। (मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, 3/469)

सुवाल : अगर वित्र में तक्बीरे कुनूत (या'नी दुआए कुनूत के लिये कही जाने वाली तक्बीर) कहना भूल गए तो क्या सज्दए सहव लाज़िम होगा ?

जवाब : तक्बीरे कुनूत वाजिब है, अगर वाजिब भूले से रह गया तो सज्दए सहव लाज़िम है। (رِبَّ الْعَالَمِينَ/200) अगर जान बूझ कर तक्बीर नहीं कही या मस्अला मा'लूम नहीं था तो नमाज़ लौटाना वाजिब है। (मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, क़िस्त : 156)

सुवाल : क्या वित्र में दुआए कुनूत की जगह कुछ और पढ़ सकते हैं ?

जवाब : जी हां ! अगर दुआए कुनूत नहीं आती तो इस की जगह **”اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِي“** या **”رَبِّ اغْفِرْ لِي“**

भी نहीं آتا تو “يَارِبِّ” تین مرتبा کہ لیجیے ।

(فُتُواْة رَجُلِيَّة، 8/158) (مِلْكُوْجَاتِيَّة امیرے اہلے سุننٰت، 2/477)

سُوْالٌ : اگر کوئی نماجٰے ویٹر میں دُعَا اے کُنُوت پढ़نا بُول جاے تو کیا اس کی نماجٰہ हो جائے گی ؟

جَوَابٌ : دُعَا اے کُنُوت پढ़نا واجیب ثا، اگر بُول گیا تو سچدے سہب کر لے، نماجٰہ دُرُسْت हो جائے گی । (درِ مُطْهَر، 538-540 / مُحَمَّد)

(مِلْكُوْجَاتِيَّة امیرے اہلے سุننٰت، 3/378)

سُوْالٌ : ویٹر کی تیسرا رکاوٹ میں تکبیرے کُنُوت کے وکٹ هاث ٹھانے کی کیا وجہ ہے ؟

جَوَابٌ : (کیونکि) شاریٰ اُت میں اس کا ہوکم ہے । نماجٰہ شُرُوع کرتے وکٹ تکبیرے تھریما میں بھی تو هاث ٹھانے ہے، نماجٰے ویٹر کا جو تریکا شاریٰ اُت نے بیان کیا ہے اس کی تیسرا رکاوٹ میں تکبیرے کُنُوت ہے اور یہ کہنا واجیب ہے (72/1، بہارِ شاریٰ اُت، 1/518، ہیسسا : 3) لے کنہ هاث ٹھانہ سُوْننٰت ہے । (200/2، درِ مُطْهَر، بہارِ شاریٰ اُت، 1/521، ہیسسا : 3) (مِلْكُوْجَاتِيَّة امیرے اہلے سُوْننٰت، 5/209)

سُوْالٌ : ہم ویٹر کی تیسرا رکاوٹ میں دُعَا اے کُنُوت پढ़نے سے پہلے سُوراہِ یخلاس پढ़تے ہے، یہ ارشاد فرمایا یہ کیا سُوراہِ یخلاس کے یلَاوا کوئی اور سُورت بھی پढ़ سکتے ہے ؟

جَوَابٌ : ویٹر کی تیسرا رکاوٹ میں سُوراہِ فَاتِحَۃُ الْبَابِ کے بآ'د سُوراہِ یخلاس پढ़نی ہی جُرُری نہیں । دُوسری کوئی بھی سُورت پढ़ سکتے ہے ।

(مِلْكُوْجَاتِيَّة امیرے اہلے سُوْننٰت، 6/442)

صَلُوْا عَلَى الْحَبِيبِ ﴿۲﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

سُوَال : اگر امام ویٹر کی نماج پढ़اتے ہوئے تکبیرے کुनूت کہے اور مُکْتَدی رکوع مें چलے جائے تو ک्या رکوع سے واپس آ کر دُعَا اے کुنूت پढ़ سکتے ہیں ک्यونکि اینٹری دُعَا پر ویٹر پढ़نے مें اسے ہو تو رکوع سے واپس آ کر کुنूت پढ़نے کی ایجاد نہیں ہوتی؟ (رینکوڈ شودا سُوَال)

جواب : امام کی پُرکی واجیب ہے، “جو چیزِ فرجِ واجیب ہے مُکْتَدی پر واجیب ہے کہ امام کے ساتھ یہ ادا کرو۔” (بہارِ شریعت، 1/519، حیثا : 3) لیہا جا مُکْتَدی رکوع مें چلا گया ہو تو واپس آ جائے اور امام کے ساتھ دُعَا اے کुنूت پढ़ے۔

(ملفوظاتِ امیرے اہلے سُنّت، 2/436)

سُوَال : کوئی شاخِ ویٹر کی دُوسری رکعت مें شامیل ہووا اور تیسرا رکعت مें امام کے ساتھ دُعَا اے کुنूت پढ़ لی تو ک्यا وہ اپنی تیسرا رکعت مें دوبارا دُعَا اے کुنूت پढ़ے گا؟

جواب : دُوسری رکعت مें دُعَا اے کुنूت پढ़ لی تو تیسرا رکعت مें دوبارا پढ़نے کی ہاجت نہیں، تیسرا رکعت مें سُورتُل فَاتِحَۃ اور کوئی سُورت میلا کر نماجِ مُکْمَل کر لے۔

(ملفوظاتِ امیرے اہلے سُنّت، کِسْٹ : 156)

سُوَال : امام کے پीछے اگر ویٹر کے پہلے کڑا دے مें بھول کر اتھِیٰت کے بآ'd دُرُلد شریف پढ़ لیا تو ک्यا ویٹر دوبارا پढ़نے ہوئے؟

جواب : مُکْتَدی ویٹر کی نماج مें امام کے پीछے جان بُوझ کر پہلے کڑا دے مें اتھِیٰت کے بآ'd دُرُلد شریف ن پढ़ے۔ اُلَبَّتَ بِالْخَيْالِ میں پढ़ لیا تو اس مें کوئی حُرُج نہیں۔

(غایہِ اُلْتَمَلی، ص 421)

(ملفوظاتِ امیرے اہلے سُنّت، 6/497)

سوال : نماجِ تراویح سے پہلے نماجِ ویٹر کے بارے میں سوال جواب

جواب : پढ़تے ہیں مگر بہتر یہی ہے کہ پہلے تراویح پढ़ئے۔

(597/2، رواجات، حضرت) (ملفوظاتِ امریروں اہل سو نت، 6/230)

سوال : کوچھ لوگوں کے چار فرج، دو سو نت، دو نفل اور تین ویٹر پढ़تے ہیں اور باکی ٹھوڈے دتے ہیں، اسے کرننا کہاں؟

جواب : ایسا کی نماج میں چار فرج، اس کے باد کی دو سو نتے مُعْتَدِل اور تین ویٹر پڑھنا جُرُری ہے۔ (همارا اسلام، ص. 26) اس کے ایسا فرج سے پہلے کی چار رکعت سو نتے گیر مُعْتَدِل اور دو سو نت کے باد دو نفل اور ویٹر کے باد دو نفل بھی پڑھنے چاہیے، سواب میلے گا۔ اعلیٰ اینا اگر کوئی نہیں پڑھتا تو وہ گوناہگار نہیں ہوگا۔

(545/2، رواجات، حضرت) (ملفوظاتِ امریروں اہل سو نت، 3/382)

سوال : کجھاں ڈمپری کین نمازوں کی ہوتی ہے؟

جواب : کجھاں ڈمپری سیفِ فرج اور ویٹر کی ہوتی ہے اک دن کی 20 رکعتیں بناتی ہیں: دو فرج نماجِ فوج کے، چار فرج نماجِ جوہر کے، چار فرج نماجِ اسر کے، تین فرج نماجِ مغاریب کے، چار فرج نماجِ ایسا کے اور تین ویٹر۔ (ملفوظاتِ آلسماں، حضرت، ص. 125) (ملفوظاتِ امریروں اہل سو نت، 2/274) سو نت اور نفل کی کجھاں نہیں ہے۔ (633/2، حضرت) اعلیٰ اینا اگر فوج کی کجھاں اسی دن نیسپُونہارے شریعہ سے پہلے کی تو سو نتے فوج اदا کرنا مُسْتَحِب ہے ورنہ سیفِ فرج ہی ادا کرے۔

(ملفوظاتِ امریروں اہل سو نت، 2/274)

سوال : کیا ایسا کے فرج اور ویٹر کی کجھاں اعلیٰ اینا اعلیٰ اینا کی جا

सकती है ?

जवाब : जैसे सुब्ह इशा के फ़र्ज़ पढ़े और शाम को वित्र पढ़ लिये इस तरह अदाएगी हो तो जाएगी लेकिन कोशिश येही होनी चाहिये कि क़ज़ा नमाज़ जल्द अज़ जल्द अदा कर ली जाए । हाँ ! अगर कोई साहिबे तरतीब है तो उस को अगली नमाज़ पढ़ने से पहले पिछली नमाज़ पढ़ना होगी । (बहारे शरीअत, 1/703, हिस्सा : 4 माखूज़न) जैसे अगर किसी की नमाज़े इशा क़ज़ा हो गई और उस पर छे नमाज़ों से कम नमाज़ें क़ज़ा हैं तो उस पर फ़र्ज़ है कि येह फ़त्र की नमाज़ पढ़ने से पहले क़ज़ा नमाज़ें अदा कर ले अगर येह क़ज़ा पढ़ने से पहले फ़त्र पढ़ेगा तो फ़त्र नहीं होगी । अलबत्ता फ़त्र का वक्त इतना तंग रह गया कि अगर क़ज़ा पढ़ने खड़ा होगा वक्त निकल जाएगा तो फ़त्र ही पढ़े कि इस सूरत में फ़त्र पढ़ने में कोई हरज़ नहीं उस की फ़त्र अदा हो जाएगी । (बहारे शरीअत, 1/703, हिस्सा : 4 माखूज़न) मगर वोह क़ज़ाएं अब भी ज़िम्मे पर बाक़ी रहेंगी । अगर किसी की छे नमाज़ों से ज़ियादा नमाज़ें क़ज़ा हैं या'नी छटी नमाज़ का वक्त भी निकल चुका है तो येह अब साहिबे तरतीब न रहा अब इस के लिये इजाज़त है चाहे उस वक्त की नमाज़ पहले पढ़ ले या ज़िन्दगी की कोई क़ज़ा नमाज़ पहले पढ़ ले । (बहारे शरीअत, 1/705, हिस्सा : 4 माखूज़न) जिन पर कई नमाज़ें क़ज़ा हैं वोह Confused न हों कि हमारी कोई नमाज़ होती ही नहीं ऐसा नहीं है । अगर वोह साहिबे तरतीब नहीं हैं तो अपनी वक्ती नमाज़ों के साथ साथ क़ज़ा भी पढ़ते रहें कि उन क़ज़ा नमाज़ों को जल्द अज़ जल्द अदा करना वाजिब है लिहाज़ा खाने पीने और रोज़गार

कमाने के इलावा जो वक़्त बचे उस में तमाम नमाज़ें पढ़ लें।⁽¹⁾

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, 1/437)

सुवाल : कोई शख्स नापाक हो और उसे याद न रहे कि वोह नापाक है और उसी हालत में नमाज़ें पढ़ ले तो उन नमाज़ों का क्या हुक्म होगा ?

(SMS के ज़रीए सुवाल)

जवाब : नापाकी या'नी बे गुस्ल होने की हालत में पढ़ी गई नमाज़ें हुई ही नहीं इन को फिर से पढ़ना ज़रूरी है। (बहारे शरीअत, 1/282, हिस्सा : 2 माखूज़न) अगर वक़्त निकल चुका है तो फ़र्ज़ों की क़ज़ा करे और वित्र में ऐसा हुवा है तो उन की भी क़ज़ा करे।⁽²⁾

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, 2/274)

सुवाल : मालिक (या'नी सेठ) कहता है कि सिफ़्त नमाज़ के फ़र्ज़ पढ़ कर दोबारा काम शुरूअ़ कर दो। अगर मैं इस की बात नहीं मानता और पूरी नमाज़ पढ़ कर काम शुरूअ़ करता हूं तो क्या मेरी नमाज़ हो जाएगी ?

जवाब : जब फ़र्ज़ अदा कर लिये तो नमाज़ हो जाएगी लेकिन सुन्नते मुअक्कदा भी तर्क न की जाएं क्यूं कि इन्हें अदा करने की भी ताकीद है। वित्र भी चूंकि वाजिब हैं लिहाज़ा वित्र भी पढ़े जाएं। अलबत्ता अगर सेठ

1 ... क़ज़ा नमाज़ों की आसान अदाएगी के बारे में मा'लूमात के लिये अमीरे अहले सुन्नत دامت برکاتہم العالیہ का रिसाला क़ज़ा नमाज़ों का तरीक़ा पढ़िये, या दा'वते इस्लामी की वेबसाइट से प्री डाउनलोड कीजिये। لکریم اللہ عزوجل मा'लूमात में इज़ाफ़ा होने के साथ क़ज़ा नमाज़ों के अहम शर्ई मसाइल का इल्म हासिल होगा।

2 ... आ'ला हज़रत, इमामे अहले सुन्नत मौलाना शाह इमाम अहमद रज़ा खान رحمۃ اللہ علیہ फ़रमाते हैं : (सुन्नते फ़त्र) अगर मअ़ फ़र्ज़ क़ज़ा हुई हों तो ज़हवए कुब्रा आने तक इन की क़ज़ा है इस के बा'द नहीं और अगर फ़र्ज़ पढ़ लिये सुन्नतें रह गई हैं तो बा'दे बुलन्दिये आप्ताब इन का पढ़ लेना मुस्तहब है क़ब्ले तुलूअ़ रवा (या'नी जाइज़) नहीं।

(फ़तावा रज़विया, 8/145)

نफل پढ़نے से مन्त्र करता है तो अब نफل न पढ़े जाएं। (بہارے شریعت، 3/161، ہسپا : 14 ماحیون) (ملفوظاتے امیر اہل سو نت، 2/36)

سوال : अगर तरावीह पढ़ना भूल जाएं तो वित्र के बा'द तरावीह पढ़ सकते हैं ?

جواب : वित्र के बा'द तरावीह पढ़ने में कोई हرج नहीं। (بہارے شریعت، 1/689، ہسپا : 4 ماحیون) (ماہنامہ فیضانے مदینا، اپریل 2021)

سوال : औरतों का तख्त पर नमाज़ पढ़ना कैसा ?

جواب : औरत हो या मर्द, तख्त पर नमाज़ पढ़ने में कोई हرج नहीं है जब कि सज्दा दुरुस्त तरीके से किया जाए।⁽¹⁾ अलबत्ता बा'ज़ औरतें जब तख्त पर नमाज़ पढ़ती हैं तो बैठ कर पढ़ती हैं, तो अगर फर्ज़ नमाज़ है या फ़त्त्र की सुन्नतें या वित्र हैं तो उन्हें बिगैर शर्ईٰ इजाज़त के बैठ कर पढ़ना जाइज़ नहीं, क्यूं कि इन नमाजों में कियाम फर्ज़ है। (توبہ الاصحاء، 2، 163) (دریج روحیہ، 2، 584) हां ! نफل बैठ कर पढ़े जा सकते हैं। (ملفوظاتے امیر اہل سو نت، 3/563) लेकिन इस सूرت में आधा सवाब मिलेगा (जब कि बिला उङ्ग बैठ कर पढ़े)। (1715: 289) (ملفوظاتے امیر اہل سو نت، 3/563)

دُعَاءِ کُنُوت مें بُुरी سोहबत سे بचने का بयان

سوال : बुरी सोहबत से कैसे بचा जा सकता है ? (ہسپا نسیم اکٹھاری, Facebook के ज़रीए सुवाल)

جواب : किसी चीज़ को पाने के लिये कुछ न कुछ गंवाना पड़ता है। बुरी सोहबत में चूंकि लज्ज़त बहुत होती है, इस लिये उसे छोड़ने में थोड़ी

1 ... किसी नर्म चीज़ मसलن घास, रूई, कालीन वगैरहा पर सज्दा किया तो अगर पेशानी जम गई या'नी इतनी दबी कि अब दबाने से न दबे तो जाइज़ है, वरना नहीं।

(بہارے شریعت، 1/514، ہسپا : 3)

तकलीफ होगी, लेकिन उस के नुक़सानात पर गैर करना चाहिये कि बुरी सोहबत ऐसी ख़तरनाक होती है कि ईमान भी बरबाद कर सकती है।
हज़रत मौलाना جलालुद्दीन रूमी رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ فَرَمَّا تَوْلِيْدَ

تَأْوَانِيْ دُورَ شَوَّآزِ يَلِ بَدِ مَارِ بَدِ تَهَا هَمِيْسِ بَرِ جَالِ زَنَدِ
يَلِ بَدِ بَدِ تَرِ بَوَّادِ آزِ مَارِ بَدِ يَلِ بَدِ بَرِ دِينِ وَبَرِ اِيمَانِ زَنَدِ

(مسنవी مौलाना रूम)

“या’नी जहां तक हो सके बुरे दोस्त से दूर रहो कि बुरा दोस्त सांप से भी ज़ियादा नुक़सान देह होता है। सांप तो सिफ़्र जान लेता है जब कि बुरा यार ईमान लेता है।” आज कल दोस्तों की बैठक में ग़ीबत, चुग्लियां और दीगर गुनाहों के साथ साथ **نَعْوَذُ بِاللّٰهِ كُفْرِيْيَاْت** भी चल रहे होते हैं, यूं बुरी सोहबतों में ईमान ज़ाएअ़ होने का ख़तरा है। मक्के के काफ़िर उङ्क़बा बिन अबू मुई़त का वाक़ि़अ़ है कि येह ईमान ले आया था, लेकिन फिर उस के दोस्त ने उसे त़ा’ना दिया और Convince (या’नी आमादा) किया तो वोह मुरतद हो गया, (371/3، 27، الفرقان، تحث الْآيَةِ: 27، تفسير غازنی، پ 19) कुरआने करीम ने उस का वोह क़ौल नक़्ल किया है जो वोह कियामत के दिन अफ़सोस के साथ कहेगा : “﴿يَوْمَ يَكُتُبُ لَمْ أَتَخْذِنْ فُلَانًا خَلِيلًا﴾” (الفرقان: 28، پ 19) **तरजमए कन्जुल ईमान :** वाए ख़राबी मेरी हाए किसी तरह मैं ने फुलाने को दोस्त न बनाया होता।” बुरा दोस्त ईमान ले सकता है और अगर ईमान नहीं लेता तो बुराइयों में ज़रूर डाल देता है। अकेला आदमी आम तौर पर गुनाह कम करता है, लेकिन जब बुरा दोस्त मिलता है तो ग़ीबत में मुब्लिला हो जाता है और गुनाहों की Planning (या’नी मन्सूबा बन्दी) शुरूअ़ हो जाती है, इस लिये अच्छा दोस्त तन्हाई से बेहतर

है और बुरे दोस्त से तन्हाई अच्छी है। दोस्त ऐसा होना चाहिये जिसे देख कर खुदा याद आ जाए, उस की बातों से नेकियों और अ़मल में इज़ाफ़ा हो, उस की गुफ्तगू से अल्लाह पाक का ख़ौफ़, आखिरत का डर और जन्नत का शौक़ पैदा हो और वोह जहन्नम के अ़ज़ाब से डराए। इस के लिये दा'वते इस्लामी के दीनी माहोल से वाबस्ता आशिक़ाने रसूल की सोहबत में रहिये, क्यूं कि येह अच्छी सोहबत है। जब हम वित्र की नमाज़ पढ़ते हैं तो उस में येह भी पढ़ते हैं : “وَنَخْلُعُ وَنَتَرُكُ مَنْ يَفْجُرُهُ” या’नी या अल्लाह ! मैं तेरे फ़ाजिर (या’नी ना फ़रमान) बन्दे को छोड़ता हूँ। गोया बन्दा अल्लाह पाक की बारगाह में अ़हद और वा’दा कर रहा है कि “मैं तेरे ना फ़रमान बन्दे को छोड़ता हूँ” लेकिन सलाम फेरते ही ना फ़रमान बन्दे की सोहबत में जा कर बैठ जाता है। अल्लाह पाक हम सब को बुरी सोहबत से बचाए और अच्छी सोहबत नसीब फ़रमाए। मक्तबतुल मदीना की किताबों का मुतालआ भी अच्छी सोहबत है, क्यूं कि इस से बहुत कुछ सीखने को मिलता है और बन्दा गुनाहों से बच जाता है।

सोशल मीडिया की सोहबत ख़तरनाक है। येह भी बा’ज़ अवक़ात ईमान को ग़ारत कर देती होगी और इस का पता भी नहीं चलता होगा, क्यूं कि सोशल मीडिया पर भी एक से एक कुफ्रिया Dialogues (या’नी जुम्ले) बोले जाते होंगे और त़रह त़रह की वाहिय्यात बातें बकते होंगे। इस लिये सोशल मीडिया का User (या’नी इस्ति’माल करने वाला) ख़तरे से दो चार रहता है। सोशल मीडिया पर हर त़रह का विलप Viral (या’नी आम) हो रहा होता है। येह जो मकूला है कि “सुनो सब की, करो अपनी” कुरआनो हडीस के ख़िलाफ़ है और ग़लत है। शरीअत ने सब की मसलन

बद मज़्हब की सुनने से मन्थ किया है, हज़रते सय्यिदुना फ़ारूके आ'ज़म رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كो सरकार ﷺ ने “तौरात शरीफ़” के अवराक़ पढ़ने से मन्थ कर दिया था और फ़रमाया था कि मूसा ﷺ भी इस वक़्त होते तो उन्हें भी मेरी पैरवी किये बिगैर कोई चारा न होता । (تُورَاٰت شَرِيفٌ، جُبُورٌ شَرِيفٌ وَإِنْجِيلٌ شَرِيفٌ، مَكَانُ الْمَصَانِعِ، ١/٥٧، حَدِيثٌ: ١٩٤) तौरात शरीफ़, ज़बूर शरीफ़ और इन्जील शरीफ़ जिन में खुर्द बुर्द नहीं हुई वोह बेशक अल्लाह पाक का कलाम हैं और उसी की तरफ से नाज़िल कर्दा हैं, उन के एक एक हृफ़ पर हमारा ईमान है । (فَنَزَّلَنَا مِنْ سَمَاءٍ مِّنْ حَقٍّ، تَحْتَ الْأَيْمَانِ، ٣/٢٨٥) लेकिन अब चूंकि उन के अहकामात मन्सूख़ हो चुके हैं और उन में तब्दीली भी हो चुकी है, इस लिये अब अगर कोई उन्हें पढ़ेगा तो Confuse हो (या'नी उलझ) जाएगा, इस लिये उन को पढ़ने की इजाज़त नहीं है । हज़रते फ़ारूके आ'ज़म رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ बहुत बड़े आलिम थे, जब उन्हें मन्थ कर दिया गया तो मैं और आप कौन हैं ? हमारे पास कितना इलम है ? हम सोचते हैं कि “उस की किताब पढ़ लें, उस की तक़्रीर सुन लें, उस का क्लिप देख लें, उस के पेज (Page) का जाएज़ा ले लें कि उस ने क्या क्या बोला है,” फिर ठक कर के उसे Viral भी कर देते हैं । अल्लाह पाक से डरना चाहिये । अभी तो कोई कुछ नहीं बोलता, न ऐसा लगता है कि कुछ हुवा है, लेकिन जब मरने का टाइम आएगा तब पता चलेगा ।

शर्हस्सुदूर में है कि “एक शख्स की मौत का वक़्त आया, उसे कलिमा तल्कीन किया जाता मगर वोह पढ़ नहीं पा रहा था और कह रहा था कि ये हआदमी मुझे नज़र आ रहे हैं, ये ह कहते हैं कि तुझे कलिमा नहीं पढ़ने देंगे, क्यूं कि तू उन लोगों की सोहबत में रहता था जो हज़रते अबू

بکر سیدیکؑ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اور هجرتے سیمیون دُنَا فَاسْرُكے آ'جِم رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ کو بُرا بُلایا بولتا ہے । ” (38 شرح الصدور، ص سوچل میڈیا کے یہ گلتوں میں اسلامیتِ ایمان کی بربادی اور بُرے خاتمے کا سبب بن سکتے ہیں । اللہ اک اور اس کے مہبوب ناراجٰ ہو سکتے ہیں । اس لیے مہربانی کرنے کے سرفہرست دو امور اسلامی اور عالمگار اہلے سُنّت کے کیلئے دے�نے اور ٹھنڈے ہی Viral کرنے، اس کے جریए گناہوں سے بھی ہی فکر جاتی ہوگی اور ایمان بھی تاਜا ہوگا । اگر آپ میری بات سمجھنے کے بجائے مुझے بُرا بُلایا کہنے گے تو فیر مجبود آپ کی آخیزت تباہ ہوگی، کیونکہ میں نے کوئی گلتوں بات نہیں کی । اگر آپ میری بات مانا جائے گے تو مुझے کوئی سی جائیداد یا رکھم میل جائے گی । میں تو اللہ اک اور اس کے حبیب ﷺ کی ریضا چاہتا ہوں । اگر یہ راجی ہو جائے تو فیر کوئی اور راجی ہوتا ہے یا ناراجٰ، مुझے کیا پر واہ !! بس رہ ہو اور اس کے مہبوب راجی ہو جائے تو دونوں جہاں میں بےڈا پار ہے ।

(ملفوظاتِ امیروں اہلے سُنّت، 5/55)

**امیروں اہلے سُنّت کی نई کتاب
نماج کا تریکھا سے ”یمام احمد رجاء خان“ کے
چوہدھری کی نسبت سے نماجِ فیض کے 14 مدنی فوٹو**

﴿1﴾ نماجِ فیض کا واجب ہے ﴿2﴾ اگر یہ چوتھا جائے تو اس کی کیجا لاجیم ہے (111/1) ﴿3﴾ فیض کی نماجِ ایشان کے فرجوں کے باہم اور سبھے سادیکوں سے پہلے پढ़ لینا ضروری ہے । ایشان کا فیض کا وکٹ ایک ہے، مگر باہم اس میں ترتیب فرج ہے کہ ایشان سے پہلے فیض کی

നമാജ് പട്ട ലി തോ ഹോഗി ഹി നഹിൻ, അലബത്താ ഭൂല കര വിത്ര പഹലേ പട്ട ലിയേ
യാ ബാ'ദ കോ മാ'ലൂമ ഹുവാ കി ഇശാ കീ നമാജ് ബേ വുജൂ പട്ടി ഥി ഔർ വിത്ര
വുജൂ കേ സാഥ തോ വിത്ര ഹോ ഗഎ । (۵۱/۱، فتویٰ ہندیہ، بഹارے ശരീഅത്، 1/451,
ഹിസ്സാ : 3) 《4》 ജിസേ ആഖിരേ ശബ മേം ജാഗനേ പര എ'തിമാദ ഹോ തോ ബേഹതര
യേഹ ഹൈ കി പിഛലി രാത (യാ'നി രാത കേ ആഖിരി ഛടേ ഹിസ്സേ) മേം വിത്ര പട്ടേ,
വരനാ ബാ'ദേ ഇശാ പട്ട ലേ । (ബഹരേ ശരീഅത്، 1/658, ഹിസ്സാ : 4) 《5》 വിത്ര കീ
തീന രകഭുതേം ഹൈ (532/2) 《6》 ഇസേ മേം കാ'ദേ ഊലാ വാജിബ ഹൈ, സിർഫ്
തശഹുദ പട്ട കര ഖട്ടേ ഹോ ജാഇയേ ।

《7》 തീസരി രകഭുത മേം കിരാഞ്ഞ കേ ബാ'ദ തകബീരേ കുനൂത് (بَرَأَ اللَّهُ عَنْهُ) കഹനാ
വാജിബ ഹൈ । (ബഹരേ ശരീഅത്، 1/521, ഹിസ്സാ : 3) 《8》 ജിസ തരഹ തകബീരേ
തഹരിമാ കഹതേ ഹൈ ഇസി തരഹ പഹലേ ഹാഥ കാനോം തക ഉളാഇയേ ഫിർ (بَرَأَ اللَّهُ عَنْهُ)
കഹിയേ 《9》 ഫിർ ഹാഥ ബാധ കര ദുആഏ കുനൂത് പട്ടിയേ ।

ദുആഏ കുനൂത്

اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَعِفُرُكَ، وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ، وَنُشْتَرِيكُ
عَلَيْكَ الْخَيْرَ، وَنَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ، وَنَخْلَعُ وَنَتَرُكُ مَنْ يَقْجُرُكَ، اللَّهُمَّ
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي وَنُسْجُدُ، وَإِلَيْكَ نُسْعِي وَنَخْفِدُ، وَنَرْجُوا رَحْمَتَكَ
وَنَخْشَى عَذَابَكَ، إِنَّ عَذَابَكَ إِلَى الْكُفَّارِ مُلْحِقٌ -

തരജമാ : എ അല്ലാഹ ! ഹമ തുജ്ഞ സേ മദദ ചാഹതേ ഹൈ ഔർ തുജ്ഞ സേ ബഖിശാശ
മാംഗതേ ഹൈ ഔർ തുജ്ഞ പര ഈമാൻ ലാതേ ഹൈ ഔർ തുജ്ഞ പര ഭരോസാ രഖതേ ഹൈ ഔർ തേരി
ബഹുത അച്ചീ താ'രിഫ് കരതേ ഹൈ ഔർ തേരാ ശുക്ര കരതേ ഹൈ ഔർ തേരി നാശുക്രി നഹിൻ

കരതെ ഔർ അലഗ കരതെ ഹൈ ഔർ ഛോട്ടേ ഹൈ ഉസ ശഖ്സ കോ ജോ തെരി നാ ഫർമാനി കരേ । എ അല്ലാഹ് ! ഹമ തെരി ഹീ ഇബാദത കരതെ ഹൈ ഔർ തെരേ ഹീ ലിയേ നമാജ് പട്ടേ ഔർ സജ്ദാ കരതെ ഹൈ ഔർ തെരി ഇതാഭ്രത കീ ത്രഫ് ദൌട്ടേ ഔർ ജല്ദി കരതെ ഹൈ ഔർ തെരി രഹ്മത കേ ഉമ്മീദ വാര ഹൈ ഔർ തെരേ അജാബ സേ ഡഠരെ ഹൈ ബേശക തെരാ അജാബ കാഫിരോം കോ മിലനേ വാലാ ഹൈ ।

﴿10﴾ ദുഅാെ കുനൂത് കേ ബാ’ദ ദുരുദ ശരീഫ് പട്ടനാ ബേഹതര ഹൈ ।

(ബഹാരേ ശരീബ്രത, 1/655, ഹിസ്സാ : 4)

﴿11﴾ ജോ ദുഅാെ കുനൂത് ന പട്ട സകേം വോഹ യേഹ പട്ടേ :

اللَّهُمَّ رَبِّنَا إِنَّا إِلَيْكَ مُسْتَأْنِدُونَ
فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقَنَاعَةً أَبَا اللَّاتِي

(എ അല്ലാഹ് !) എ രബ ഹമാരേ ! ഹമേം ദുന്യാ മേം ഭലാई ദേ ഔർ ഹമേം ആഖിരത മേം ഭലാई ദേ ഔർ ഹമേം അജാബേ ദോജ്രഖ സേ ബചാ ।

യാ തീന ബാര യേഹ പട്ടേ : ﴿۱۱﴾ **۱۱** അഗര ദുഅാെ കുനൂത് പട്ടനാ ഭൂല ഗए ഔർ രുകൂഅ് മേം ചലേ ഗए തോ വാപസ ന ലൌടിയേ ബലിക് “സജ്ദഎ സഹ്വ” കര ലീജിയേ । **۱۲** (غിരി, 418) **۱۳** (قتویہ بندریہ, 1/111) വിത്ര ജമാഭ്രത സേ പട്ടി ജാ രഹി ഹോ (ജൈസാ കി രമജാനുല മുബാർക മേം പട്ടേ ഹൈ) ഔർ മുക്തദീ കുനൂത് സേ ഫാരിഗ് ന ഹുവാ ഥാ കി ഇമാം രുകൂഅ് മേം ചലാ ഗയാ തോ മുക്തദീ ഭീ രുകൂഅ് മേം ചലാ ജാए । **۱۴** (قتویہ بندریہ, 1/111) മസ്ബൂക് (ജിസ കോ പൂരി ജമാഭ്രത ന മിലി വോഹ) ഇമാം കേ സാഥ കുനൂത് പട്ടേ (തോ) ബാ’ദ കോ ന പട്ടേ ഔർ അഗര (കോई ശഖ്സ) ഇമാം കേ സാഥ തീസരി രകഭ്രത കേ രുകൂഅ് മേം മിലാ ഹൈ തോ ബാ’ദ കോ ജോ പട്ടേഗാ ഉസ മേം കുനൂത് ന പട്ടേ । (قتویہ بندریہ, 1/111)

वित्र का सलाम फेरने के बाद की एक सुन्नत

سَرِّكَارَيْ دُوْ أَلَّام صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَبَ وِتْرَ مِنْ سَلَامٍ فَكَرَتَ،
تَيْنَ بَارَ كَهْتَهُ أَوْرَ تَيْسَرَيْ بَارَ بُولَانَدَ آفَاجُ سَهْ
كَهْتَهُ | (نَسَائِي، ص: 299، حَدِيث: 1729) (نَمَاجُ كَا تَرِيكَا، س: 77، 79)

वित्र की जमाअत

रमज़ान शरीफ में वित्र जमाअत के साथ पढ़ना अफ़ज़ल है
 ख़्वाह उसी इमाम के पीछे जिस के पीछे इशा व तरावीह पढ़ी या
 दूसरे के पीछे। (در مختار مع رواي المختار، 2/606)

जन्ती फूल (वाकिअ़ा)

हज़रते अबू सुलैमान दारानी رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ फ़रमाते हैं : हज़रते इन्हे सौबान رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ने अपने एक भाई से वा'दा किया कि रात को खाना उन के पास खाएंगे लेकिन किसी सबब से तशरीफ़ न ला सके हत्ता कि सुब्ब्ह हो गई। अगले दिन जब उन से मुलाक़ात हुई तो उन्होंने कहा : “आप ने मुझ से वा'दा फ़रमाया था कि रात को खाना मेरे पास खाएंगे फिर वा'दा खिलाफ़ी क्यूँ की ?” आप رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ने फ़रमाया : “अगर मेरा तुम से वा'दा न होता तो मैं तुम्हें कभी भी न बताता कि मुझे तुम्हारे पास आने से किस चीज़ ने रोका ! जब मैं ने इशा की नमाज़ पढ़ी तो सोचा कि तुम्हारे पास आने से पहले वित्र पढ़ लूं कहीं ऐसा न हो कि मौत आ जाए। चुनान्चे, जब मैं दुआए कुनूत

पढ़ने लगा तो मेरे सामने एक सब्ज़ बागीचा लाया गया जिस में तरह तरह के जन्ती फूल थे, मैं उसे देखता रहा हृता कि सुब्ह हो गई ।”

(احیاء العلوم، 1/382)

नमाज़े वित्र के फज़ाइल

हज़रते जाबिर رضي الله عنه نے फरमाया : “जिसे येह खौफ़ हो कि रात के आखिरी पहर बेदार न हो सकेगा, उसे चाहिये कि वोह सोने से क़ब्ल ही वित्र अदा कर लिया करे और जिसे येह खौफ़ न हो तो उसे चाहिये कि रात के आखिरी पहर वित्र अदा किया करे क्यूं कि रात के आखिरी पहर की नमाज़ में दिन और रात के मलाएका (या’नी फ़िरिश्ते) हाजिर होते हैं ।”

(سلیمان، حدیث: 1766)

हज़रते ख़ारिजा बिन हुज़ाफ़ رضي الله عنه نے फरमाते हैं कि एक मरतबा रसूले पाक صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ हमारे हां तशरीफ़ लाए और फरमाया : “बेशक अल्लाह पाक ने तुम्हारी मदद एक ऐसी नमाज़ के ज़रीए से फर्माई है जो तुम्हारे हक़ में सुख़ ऊंटों से बेहतर है और येह नमाज़े वित्र है और इसे तुम्हारे लिये इशा से तुलूए फ़त्र के दरमियान रखा है ।”

(ابوداؤد، 2/88، حدیث: 1418)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ ﴿٢﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

फ़रमाने
आखिरी नबी

जो ईमान के साथ सवाब की
नियत से शब्द कुद्र का
कियाम करेगा उस के पिछले
गुनाह बख्ता दिये जाएंगे ।

(2014: ८: ३: ६६० / १ - j.k.)